

ZADANIA SIŁ ZBROJNYCH RP W SYSTEMIE OBRONNYM PAŃSTWA

Andrzej Strychalski

Wojskowa Akademia Techniczna

Streszczenie. Zgodnie z art. 26 Konstytucji RP Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej służą ochronie niepodległości państwa i niepodzielności jego terytorium oraz zapewnieniu bezpieczeństwa i nienaruszalności jego granic. Oprócz zadań określonych w Konstytucji RP Siły Zbrojne realizują szereg zadań wewnątrz kraju. Przede wszystkim wspomagają jednostki podlegające ministrowi spraw wewnętrznych w wykonywaniu ich zadań zapewnienia porządku i bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. Autor przedstawia regulacje prawne będące podstawą do użycia Sił Zbrojnych do obrony państwa, w operacjach reagowania kryzysowego i humanitarnych oraz wsparcia innych konstytucyjnych organów zapewniających bezpieczeństwo wewnętrzne.

1. System obronny państwa

Dla zapewnienia realizacji interesów narodowych i celów strategicznych w dziedzinie bezpieczeństwa Rzeczpospolita Polska organizuje i rozwija zintegrowany system bezpieczeństwa narodowego. Częścią składową tego systemu jest system obronny państwa, powołany dla przeciwstawienia się wszelkim zagrożeniom żywotnych interesów narodowych. System ten jest zintegrowany z sojuszniczym systemem bezpieczeństwa poprzez wspólne procedury działania w sytuacjach kryzysowych i w czasie wojny oraz udział w sojuszniczym planowaniu obronnym.

System Obronny Państwa składa się z:

- 1) podsystemu kierowania obronnością państwa – utworzonego z organów władzy i administracji publicznej wraz z obsługującymi urzędami i niezbędną infrastrukturą oraz organów dowodzenia Sił Zbrojnych RP;
- 2) dwóch podsystemów wykonawczych:
  - podsystemu militarnego – utworzonego z Sił Zbrojnych RP;
  - podsystemu niemilitarnego – utworzonego ze struktur wykonawczych administracji publicznej, przedsiębiorców oraz innych jednostek organizacyjnych¹.

W celu zapewnienia właściwej realizacji stojących przed nim zadań, System Obronny Państwa powinien być zorganizowany i utrzymywany w sposób gwarantujący:

- zdolność do odstraszenia, ochrony i obrony oraz realizacji zadań obrony kolektywnej;

---

¹ Por. Strategia Obronności Rzeczypospolitej Polskiej – strategia sektorowa do Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 września 2009 r.

- zdolność do współpracy ze strukturami sojuszniczymi, przy zachowaniu zdolności do skutecznego działania samodzielnego;
- efektywną współpracę wszystkich organów władzy i administracji publicznej, przedsiębiorców realizujących zadania obronne, organizacji pozarządowych i poszczególnych obywateli na rzecz obronności państwa;
- sprawne działanie w każdych warunkach poprzez odpowiednią organizację, wyposażenie i obieg informacji;
- zdolność do monitorowania i przeciwdziałania zagrożeniom oraz reagowania na pojawiające się zagrożenia w ich wczesnej fazie, a także do usuwania ich skutków;
- wykorzystanie kompetencji, umiejętności i wiedzy osób uczestniczących w pracach poszczególnych podsystemów².

Podsystem militarny tworzą Siły Zbrojne RP. Wykonują one zadania wynikające z ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Konstytucja RP, Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP z dnia 13 listopada 2007 r. i Strategii Obronności RP z dnia 23 grudnia 2009 r., uszczegółowione w wydanej przez prezydenta RP Polityczno-Strategicznej Dyrektywie Obronnej RP oraz stosownych, narodowych i sojuszniczych planach operacyjnych. Siły Zbrojne RP są apolityczne i podlegają cywilnej oraz demokratycznej kontroli³. Pozamilitarne struktury obronne tworzą: administracja rządowa, samorząd terytorialny oraz inne podmioty i instytucje państwowe, a także przedsiębiorcy, na których nałożono obowiązek realizacji zadań na rzecz obronności państwa.

2. Ogólne zadania Sił Zbrojnych RP w zakresie obronności

Siły Zbrojne RP są podstawowym elementem systemu obronnego państwa przeznaczonym do skutecznej realizacji polityki bezpieczeństwa i obronnej⁴.

Utrzymują gotowość do realizacji trzech rodzajów misji: zagwarantowania obrony państwa i przeciwstawienia się agresji, udziału w procesie stabilizacji sytuacji międzynarodowej, w operacjach reagowania kryzysowego i humanitarnych oraz wspierania bezpieczeństwa wewnętrznego i pomocy społeczeństwu⁵.

---

² Ibidem.

³ Por. Ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucja RP (DzU Nr 78, poz. 483, ze zm.), Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP z 13 listopada 2007 r., Strategia Obronności z 23 grudnia 2009 r. oraz Polityczno-Strategiczna Dyrektywa Obronna RP, wprowadzona Postanowieniem Prezydenta RP z dnia 23 lipca 2003 r.

⁴ Por. Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony RP (DzU z 2004 r. Nr 241, poz. 2416, ze zm.) – art. 3. Obowiązek obrony RP wynika również bezpośrednio z art. 26 Konstytucji RP.

⁵ Por. Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r., ibidem, art. 4.

W misji zapewnienia zdolności państwa do obrony i przeciwstawienia się agresji w ramach zobowiązań sojuszniczych, Siły Zbrojne RP utrzymują gotowość do realizacji zadań związanych z obroną i ochroną nienaruszalności granic RP, mogą brać udział w działaniach antyterrorystycznych w kraju i poza nim, w rozwiązywaniu lokalnych lub regionalnych konfliktów zbrojnych na obszarze odpowiedzialności NATO lub poza nim, udział w operacji obronnej poza obszarem kraju odpowiednio do zobowiązań sojuszniczych w ramach artykułu 5 Traktatu Północnoatlantyckiego⁶, prowadzeniu strategicznej operacji obronnej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Współuczestnictwo w misji stabilizacji sytuacji międzynarodowej oraz w operacjach reagowania kryzysowego i humanitarnych wymaga utrzymywania przez Siły Zbrojne RP sił i zdolności do udziału w operacjach pokojowych i reagowania kryzysowego prowadzonych przez NATO, UE, ONZ oraz innych operacjach wynikających z porozumień międzynarodowych.

W celu wypełnienia misji związanej ze wspieraniem bezpieczeństwa wewnętrznego i pomocy społeczeństwu Siły Zbrojne RP utrzymują zdolność do realizacji zadań polegających na monitorowaniu i ochronie przestrzeni powietrznej oraz wsparciu ochrony granicy lądowej i wód terytorialnych, prowadzeniu działalności rozpoznawczej i wywiadowczej, monitorowaniu skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych na terytorium kraju, oczyszczaniu terenu z materiałów wybuchowych i przedmiotów niebezpiecznych pochodzenia wojskowego, prowadzeniu działań poszukiwawczo-ratowniczych, pomocy władzom państwowym, administracji publicznej oraz społeczeństwu w reagowaniu na zagrożenia⁷.

Struktura Sił Zbrojnych RP została określona w ustawie o powszechnym obowiązku obrony RP, a szczegółowe podziały ustalono w zarządzeniach i decyzjach ministra obrony narodowej. W skład Sił Zbrojnych RP wchodzi: Wojska Lądowe, Siły Powietrzne, Marynarka Wojenna oraz Wojska Specjalne.

Wojska Lądowe przeznaczone są do zapewnienia obrony przed uderzeniami lądowo-powietrznymi w dowolnym rejonie, na każdym kierunku działania i w obliczu każdej formy zagrożenia militarnego. Ponadto są one przygotowane do realizacji zadań wynikających z międzynarodowych zobowiązań Polski związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa. Trzon Wojsk Lądowych stanowią dywizje zmechanizowane i kawalerii pancernej, brygady: powietrzno-desantowa i kawalerii powietrznej oraz inne jednostki rodzajów wojsk, dowodzenia, zabezpieczenia oraz szkolnictwa wojskowego. Wojska Lądowe składają się z następujących rodzajów wojsk: pancerne i zmechanizowane, aeromobilne, raketowe i artylerii, obrony przeciwlotniczej, inżynieryjne, chemiczne, łączności i informatyki. Ponadto w skład Wojsk Lądowych

---

⁶ Traktat Północnoatlantycki podpisany w Waszyngtonie w dniu 4 kwietnia 1949 r. (DzU z 2000 r. Nr 87, poz. 970).

⁷ Por. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (DzU, Nr 89, poz. 590, ze zm.).

wchodzą: oddziały i pododdziały rozpoznania i walki elektronicznej, oddziały i pododdziały logistyczne i zabezpieczenia medycznego oraz pododdziały działań psychologicznych i współpracy cywilno-wojskowej.

Siły Powietrzne są rodzajem sił zbrojnych przeznaczonym głównie do obrony przestrzeni powietrznej kraju. Funkcjonują w ramach narodowego systemu obrony powietrznej, który jest zintegrowany z systemem sojuszniczym oraz z właściwym europejskim systemem cywilno-wojskowym. Wydzielone jednostki Sił Powietrznych są przygotowane do realizacji zadań wynikających z międzynarodowych zobowiązań Polski związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa państwom NATO i Unii Europejskiej. Zasadniczy potencjał Sił Powietrznych stanowią skrzydła lotnictwa taktycznego i lotnictwa transportowego oraz brygady raketowe OP i Brygada Radiotechniczna. Siły Powietrzne składają się z następujących rodzajów wojsk: lotnicze, obrony przeciwlotniczej, radiotechniczne. Ponadto w skład Sił Powietrznych wchodzi jednostki wsparcia i zabezpieczenia oraz szkolnictwa wojskowego.

Marynarka Wojenna przeznaczona jest do obrony interesów państwa na polskich obszarach morskich, morskiej obrony wybrzeża oraz udziału w lądowej obronie wybrzeża we współdziałaniu z innymi rodzajami sił zbrojnych w ramach strategicznej operacji obronnej. Zgodnie ze zobowiązaniami międzynarodowymi Marynarka Wojenna utrzymuje zdolności do realizacji zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa zarówno w obszarze Morza Bałtyckiego jak i poza nim. Podstawowym zadaniem Marynarki Wojennej jest obrona i utrzymanie morskich linii komunikacyjnych państwa podczas kryzysu i wojny oraz niedopuszczenie do blokady morskiej kraju. W czasie pokoju Marynarka Wojenna wspiera działania Straży Granicznej w obszarze morskich wód terytorialnych i wyłącznej strefy ekonomicznej, głównie w zwalczaniu tzw. „Morskich Renegade”, tj. statków użytych jako obiekty ataków terrorystycznych. Trzon struktury Marynarki Wojennej tworzą flotylle okrętów, Brygada Lotnictwa Marynarki Wojennej, a także brzegowe jednostki wsparcia i zabezpieczenia działań oraz ośrodki szkolne.

Wojska Specjalne są przeznaczone do prowadzenia operacji specjalnych zarówno w kraju jak i poza jego granicami w okresie pokoju, kryzysu i wojny. Prowadzone, we współdziałaniu z siłami konwencjonalnymi lub samodzielnie, operacje mogą mieć znaczenie strategiczne lub operacyjne. Struktura Wojsk Specjalnych oparta jest na samodzielnych oddziałach i pododdziałach, złożonych ze specjalnie wyselekcjonowanych, wyszkolonych i wyposażonych żołnierzy przygotowanych do działań w środowisku podwyższonego ryzyka, zdolnych do realizacji celów będących poza zasięgiem możliwości jednostek konwencjonalnych. Rozwój jednostek specjalnych jest naturalnym rozwinięciem nowoczesnej doktryny militarnej, która zakłada tworzenie wysoce wyspecjalizowanych sił zdolnych do realizacji różnorodnych i specyficznych zadań.

Zgodnie z przepisami ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP (uopoo), w skład Sił Zbrojnych RP wchodzi również inne jednostki organizacyjne.

Pierwszą z nich jest Dowództwo Operacyjne Sił Zbrojnych (art. 13b uopoo), które odpowiada za planowanie operacyjne i dowodzenie operacyjne częścią Sił Zbrojnych RP, wydzieloną z Wojsk Lądowych, Sił Powietrznych oraz Marynarki Wojennej i przekazaną w podporządkowanie dowódcy operacyjnego dla przeprowadzenia operacji, w tym poza granicami kraju. Dowódca Operacyjny wykonuje też zadania ministra obrony narodowej w zakresie ochrony granicy państwowej w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej oraz przewodniczy Radzie SAR, o której mowa w art. 47 ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o bezpieczeństwie morskim (DzU z 2006 r. nr 99, poz. 693), określa wymagania w zakresie zdolności bojowej dla związków organizacyjnych i jednostek wojskowych przewidywanych do wydzielenia w jego podporządkowanie, odpowiada za szkolenie organów dowodzenia operacyjnego Sił Zbrojnych, a także ich zgrywanie z dowództwami związków organizacyjnych i jednostek wojskowych przewidywanych do wydzielenia w jego podporządkowanie.

Drugą jednostką organizacyjną jest Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych, który odpowiedzialny jest za organizowanie i kierowanie systemem wsparcia logistycznego Sił Zbrojnych, w tym zabezpieczenie jednostek wojskowych użytych lub przebywających poza granicami państwa, kierowanie procesem planowania i realizacji zadań wynikających z pełnienia funkcji państwa-gospodarza (HNS) i państwa wysyłającego, zarządzanie obroną terytorialną, wydzielonymi siłami inżynierii wojskowej i obrony przed bronią masowego rażenia oraz kierowanie terenowymi organami wykonawczymi ministra obrony narodowej w sprawach operacyjno-obronnych i rządowej administracji niezespólonej (art. 13c uopoo).

Jednostką organizacyjną odpowiedzialną za zarządzanie systemem zabezpieczenia medycznego Sił Zbrojnych RP jest Inspektorat Wojskowej Służby Zdrowia. Powoływany przez ministra obrony narodowej szef Inspektoratu Wojskowej Służby Zdrowia jest organem odpowiedzialnym za kierowanie wojskową służbą zdrowia, programowanie rozwoju systemu zabezpieczenia medycznego oraz współpracę cywilno-wojskową w sektorze medycznym.

Żandarmeria Wojskowa, jako wyodrębniona i wyspecjalizowana służba, przeznaczona jest głównie do ochrania porządku publicznego na terenach i obiektach jednostek wojskowych oraz w miejscach publicznych, udziału w narodowym systemie reagowania kryzysowego, udziału w akcjach poszukiwawczych, ratowniczych i humanitarnych oraz realizacji zadań wsparcia działań wojsk operacyjnych⁸.

---

⁸ Por. Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej oraz wojskowych organach porządkowych (DzU Nr 123, poz. 1353, ze zm).

Dowództwo Garnizonu Warszawa, którego zasadnicze zadania to kompleksowe przygotowanie warunków zapewniających sprawne rozwinięcie i funkcjonowanie stanowisk dowodzenia szczebla strategicznego w czasie pokoju, kryzysu i wojny, ochrona i obrona obiektów oraz zabezpieczenie funkcjonowania Ministerstwa Obrony Narodowej i jednostek organizacyjnych podległych ministrowi obrony narodowej.

Ponadto, po ogłoszeniu mobilizacji, w skład Sił Zbrojnych RP wchodzi: Służba Kontrwywiadu Wojskowego i Służba Wywiadu Wojskowego (art. 3 oppoo).

Całość Sił Zbrojnych podzielona jest na wojska operacyjne i wojska wsparcia.

Jednostki operacyjne obejmują siły i środki rodzajów sił zbrojnych, przygotowane do prowadzenia działań połączonych w kraju i poza jego terytorium, w strukturach Sojuszu i w ramach innych organizacji bezpieczeństwa międzynarodowego oraz doraźnie tworzonych koalicji. W zależności od charakteru wykonywanych zadań w strukturach wojsk operacyjnych wyróżnia się jednostki bojowe: ogólnowojskowe, aeromobilne, specjalne, lotnictwa taktycznego, raketowe obrony powietrznej (OP) oraz zespoły okrętów uderzeniowych, jednostki wsparcia bojowego: rozpoznania, wywiadu, walki elektronicznej, działań psychologicznych, raketowe i artylerii, obrony przeciwlotniczej, chemiczne, inżynieryjne, radiotechniczne OP, okręty obrony przeciwminowej, zwalczania okrętów podwodnych i zabezpieczenia hydrograficznego oraz jednostki zabezpieczenia bojowego: dowodzenia, łączności i informatyki, logistyczne, medyczne, współpracy cywilno-wojskowej oraz inne pomocnicze jednostki pływające.

Wojska wsparcia przeznaczone są do wspierania wojsk operacyjnych i wykonywania zadań obronnych głównie na terytorium kraju we współdziałaniu z pozamilitarnymi elementami systemu obronnego państwa. W ich skład wchodzi jednostki obrony terytorialnej, Żandarmerii Wojskowej, organy administracji wojskowej oraz jednostki logistyki stacjonarnej, stacjonarne placówki medyczne i inne zabezpieczające w systemie stacjonarnym.

3. Miejsce i rola organów dowodzenia Sił Zbrojnych RP w podsystemie kierowania obronnością

Organy dowodzenia Sił Zbrojnych RP szczebla strategicznego są integralną częścią systemu kierowania obronnością we wszystkich stanach gotowości obronnej państwa. W skład tego systemu wchodzi organy kierowania i dowodzenia szczebla strategicznego, to jest Minister Obrony Narodowej i Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego oraz Naczelny Dowódca Sił Zbrojnych z chwilą jego mianowania.

W czasie pokoju prezydent RP sprawuje zwierzchnictwo nad Siłami Zbrojnymi RP za pośrednictwem ministra obrony narodowej⁹. Całością działalności

---

⁹ Por. Konstytucja RP – art. 135.

sił zbrojnych w czasie pokoju kieruje minister obrony narodowej. Swoje zadania minister wykonuje przy pomocy Ministerstwa Obrony Narodowej, w skład którego wchodzi Sztab Generalny Wojska Polskiego¹⁰.

Siłami Zbrojnymi RP w czasie pokoju – w imieniu ministra obrony narodowej – dowodzi szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, który pod względem pełnionej funkcji jest żołnierzem o najwyższym stopniu wojskowym w czynnej służbie wojskowej¹¹. Zasadniczymi organami systemu dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP w czasie pokoju są: Sztab Generalny Wojska Polskiego, Dowództwo Operacyjne Sił Zbrojnych, Dowództwa Rodzajów Sił Zbrojnych, Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych, Inspektorat Wojskowej Służby Zdrowia, Komenda Główna Żandarmerii Wojskowej i Dowództwo Garnizonu Warszawa. W razie zaistnienia sytuacji kryzysowych niestwarzających bezpośredniego zagrożenia dla bezpieczeństwa Polski nie przewiduje się wprowadzania istotnych zmian w systemie dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP. W czasie kryzysu kierowanie i dowodzenie Siłami Zbrojnymi RP odbywa się według zasad przyjętych w czasie pokoju z wykorzystaniem sił, środków i procedur systemu zarządzania kryzysowego Ministerstwa Obrony Narodowej. Jest on w pełni zintegrowany z krajowym i sojuszniczym systemem zarządzania kryzysowego.

W czasie wojny minister obrony narodowej kieruje podległymi jednostkami organizacyjnymi ze Stanowiska Kierowania MON oraz spełnia rolę organu planistycznego i koordynującego wsparcie i zabezpieczenie działań Sił Zbrojnych RP i wojsk sojuszniczych uczestniczących w operacji przeciwdziałania i przeciwstawienia się agresji zbrojnej przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej¹².

W operacji obronnej Siłami Zbrojnymi dowodzi naczelny dowódca Sił Zbrojnych ze Stanowiska Dowodzenia Naczelnego Dowódcy SZ. Dowodzi on Siłami Zbrojnymi w celu odparcia zbrojnej agresji na terytorium RP, zapewnia współdziałanie podległych mu wojsk z siłami sojuszniczymi w planowaniu i prowadzeniu działań wojennych, określa, w ramach swojej właściwości, potrzeby Sił Zbrojnych w zakresie wsparcia ich przez niemilitarną część systemu obronnego państwa oraz wyznacza organy wojskowe do realizacji zadań administracji rządowej i samorządowej w strefie bezpośrednich działań wojennych¹³.

---

¹⁰ Por. Ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o Urzędzie Ministra Obrony Narodowej (DzU z 1996 r. Nr 10 poz. 56).

¹¹ Ibidem.

¹² Por. Ustawa z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz kompetencjach Naczelnego Dowódcy i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej (DzU Nr 156, poz. 1301, ze zm.).

¹³ Ibidem.

4. Podstawy prawne do realizacji zadań przez Siły Zbrojne na wypadek konieczności obrony terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Kwestie działania Sił Zbrojnych na wypadek zagrożenia zewnętrznego państwa regulują przepisy Konstytucji RP oraz ustawy z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz kompetencjach naczelnego dowódcy i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej (ustawa o stanie wojennym).

Zgodnie z art. 26 ust. 1 Konstytucji RP, Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej służą ochronie niepodległości państwa i niepodzielności jego terytorium oraz zapewnieniu bezpieczeństwa i nienaruszalności jego granic.

System uruchamiania Sił Zbrojnych na wypadek zagrożenia zewnętrzną napaścią opisany jest w Konstytucji, ustawach oraz aktach wewnętrznych wydanych przez ministra obrony narodowej. Konstytucja RP określa zasady wprowadzania stanów nadzwyczajnych oraz decydowania o stanie wojny. Decyzję o stanie wojny podejmuje Sejm RP (art. 116 Konstytucji RP). Decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego podejmuje prezydent RP (art. 234 Konstytucji RP). W ust. 2 art. 116 Konstytucji RP precyzuje się, że Sejm może podjąć uchwałę o stanie wojny jedynie w razie zbrojnej napaści na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub gdy z umów międzynarodowych wynika zobowiązanie do wspólnej obrony przeciwko agresji. Jeżeli Sejm nie może się zebrać na posiedzenie, o stanie wojny postanawia prezydent Rzeczypospolitej. Decyzja Sejmu dotycząca uznania, że Rzeczpospolita Polska jest w stanie wojny, jest więc decyzją deklaratoryjną, gdyż przesłanki jej wydania określone są w Konstytucji. Konstytucja RP nie definiuje jednak, co to jest „stan wojny”. Z regulacji art. 116 Konstytucji RP wynika, że dotyczy on sytuacji, gdy Rzeczpospolita Polska zostanie napadnięta przez zewnętrznego wroga albo gdy jej wojska będą zobowiązane udzielić pomocy sojuszniczemu państwu, na przykład na podstawie art. 5 Traktatu Północnoatlantyckiego¹⁴.

Należy domniemywać, że reszta definicji stanu wojny wynika z doktryny prawa międzynarodowego publicznego. Z licznych definicji zawartych w tej doktrynie wynika, że wojna to okres w dziejach państw, w którym stosunki między nimi prowadzone są przy użyciu siły¹⁵. A więc nie uczestniczą w nich dyplomaci, ale siły zbrojne.

Zgodnie z art. 134 ust. 5 Konstytucji RP prezydent Rzeczypospolitej jest najwyższym zwierzchnikiem Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. W czasie pokoju prezydent RP sprawuje zwierzchnictwo nad Siłami Zbrojnymi za pośrednictwem ministra obrony narodowej. Na czas wojny prezydent RP, na wniosek prezesa Rady Ministrów, mianuje naczelnego dowódcę Sił Zbrojnych. W tym samym trybie może

---

¹⁴ Traktat Północnoatlantycki z dnia 4 kwietnia 1949 r. (DzU z 2000 r. nr 87, poz. 970). Polska jest członkiem NATO od 12 marca 1999 r. Organizacja liczy 28 członków.

¹⁵ Por. W. Góralczyk, S. Sawicki, *Prawo międzynarodowe publiczne w zarysie*, Lexis Nexis, Warszawa, 2009 r., s. 417.

on naczelnego dowódcę Sił Zbrojnych odwołać. Kompetencje naczelnego dowódcy Sił Zbrojnych i zasady jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej określa ustawa o stanie wojennym. Kompetencje prezydenta RP, związane ze zwierzchnictwem nad Siłami Zbrojnymi oraz naczelnym Dowódcą SZ, szczegółowo określają ustawy: o powszechnym obowiązku obrony RP oraz o stanie wojennym.

Organem doradczym prezydenta Rzeczypospolitej w zakresie wewnętrznego i zewnętrznego bezpieczeństwa państwa jest Rada Bezpieczeństwa Narodowego (art. 135 Konstytucji RP).

W razie bezpośredniego zewnętrznego zagrożenia państwa prezydent RP, na wniosek prezesa Rady Ministrów, zarządza powszechną lub częściową mobilizację i użycie Sił Zbrojnych do obrony Rzeczypospolitej Polskiej (art. 136 Konstytucji RP). Bezpośrednie zagrożenie państwa występuje również jako przesłanka wprowadzenia stanu wojennego.

Prezydent RP, zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o stanie wojennym, może w razie zewnętrznego zagrożenia państwa, w tym spowodowanego działaniami terrorystycznymi, zbrojnej napaści na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub gdy z umowy międzynarodowej wynika zobowiązanie do wspólnej obrony przeciwko agresji, na wniosek Rady Ministrów, wprowadzić stan wojenny na części albo na całym terytorium państwa. Stan wojenny wprowadza się rozporządzeniem.

W rozporządzeniu określa się przyczyny wprowadzenia oraz obszar, na którym wprowadza się stan wojenny, a także rodzaje ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela (art. 3 ustawy o stanie wojennym). Jeżeli w czasie stanu wojennego wystąpi konieczność obrony państwa, obroną tą kieruje prezydent Rzeczypospolitej Polskiej we współdziałaniu z Radą Ministrów (art. 10 ustawy o stanie wojennym). Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej w czasie stanu wojennego może postanowić na wniosek Rady Ministrów o przejściu organów władzy publicznej na określone stanowiska kierowania. W tym samym trybie może postanowić o stanach gotowości bojowej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (art. 10 ust. 2 pkt 2 ustawy o stanie wojennym). Kolejnym uprawnieniem prezydenta RP jest możliwość mianowania, na wniosek prezesa Rady Ministrów, naczelnego dowódcy Sił Zbrojnych (art. 10 ust. 2 pkt 4 ustawy o stanie wojennym). Z chwilą mianowania naczelny dowódca przejmuje dowodzenie Siłami Zbrojnymi oraz innymi podporządkowanymi jednostkami organizacyjnymi. Realizując swoje zadania, występuje do prezydenta RP o zatwierdzenie planów operacyjnego użycia Sił Zbrojnych oraz może występować do prezydenta o uznanie określonych obszarów Polski za strefy bezpośrednich działań wojennych.

Naczelny dowódca Sił Zbrojnych w szczególności:

- 1) dowodzi siłami w celu odparcia zbrojnej napaści na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) zapewnia współdziałanie podległych mu Sił Zbrojnych z siłami sojusznymi w planowaniu i prowadzeniu działań wojennych;

- 3) określa, w ramach swojej właściwości, potrzeby Sił Zbrojnych w zakresie wsparcia ich przez pozamilitarną część systemu obronnego państwa;
- 4) wyznacza organy wojskowe do realizacji zadań administracji rządowej i samorządowej w strefie bezpośrednich działań wojennych oraz określa ich zadania i kompetencje (art. 16 ustawy o stanie wojennym).

Organy administracji państwowej wykonują swoje zadania w dotychczasowych strukturach do momentu, gdy sytuacja wojenna na to pozwala (art. 9 ustawy o stanie wojennym). W razie braku takich możliwości zastępowane są przez organy wojskowe. Decyzję w tej sprawie podejmuje naczelny dowódca Sił Zbrojnych (art. 16 ustawy o stanie wojennym). W czasie stanu wojennego można zawiesić lub ograniczyć prawa człowieka i obywatelskie w zakresie wskazanym przez prezydenta RP w rozporządzeniu (art. 18 ustawy o stanie wojennym).

5. Podstawy prawne do realizacji zadań przez Siły Zbrojne dla wsparcia organów konstytucyjnych zapewniających bezpieczeństwo wewnętrzne państwa

Organami konstytucyjnymi zapewniającymi bezpieczeństwo wewnętrzne państwa są przede wszystkim: Policja, Straż Pożarna, Straż Graniczna oraz inne służby i straże. Jeżeli organy te nie są w stanie wypełnić swych funkcji utrzymania porządku i bezpieczeństwa wewnętrznego, to można użyć żołnierzy Sił Zbrojnych do realizacji tych zadań. Tak może być na przykład podczas stanu wyjątkowego, gdzie to prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek prezesa Rady Ministrów, może postanowić o użyciu oddziałów i pododdziałów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej do przywrócenia normalnego funkcjonowania państwa, jeżeli dotychczas zastosowane siły i środki zostały wyczerpane. Oddziały i pododdziały Sił Zbrojnych pozostają pod dowództwem przełożonych służbowych i wykonują zadania wyznaczone przez ministra obrony narodowej w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych. Żołnierzom wyznaczonym do tych oddziałów i pododdziałów przysługują, w zakresie niezbędnym do wykonania ich zadań, uprawnienia policjantów (art. 10 ustawy o stanie wyjątkowym)¹⁶.

Podobnie jest w przypadkach zwalczania innych poważnych zagrożeń. W razie zagrożenia bezpieczeństwa publicznego lub zakłócenia porządku publicznego, zwłaszcza poprzez sprowadzenie:

- 1) niebezpieczeństwa powszechnego dla życia, zdrowia lub wolności obywateli,
- 2) bezpośredniego zagrożenia dla mienia w znacznych rozmiarach,

---

¹⁶ Ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym (DzU Nr 113, poz. 985, ze zm.).

- 3) bezpośredniego zagrożenia obiektów lub urzędzeń ważnych dla bezpieczeństwa państwa lub obronności państwa, obiektów będących siedzibą organów władzy państwowej,
- 4) zagrożenia przestępstwem o charakterze terrorystycznym bądź jego dokonania w stosunku do obiektów mających szczególne znaczenie dla bezpieczeństwa lub obronności państwa, bądź mogącym skutkować niebezpieczeństwem dla życia ludzkiego, jeżeli użycie uzbrojonych oddziałów i pododdziałów Policji okaże się niewystarczające, do pomocy uzbrojonym oddziałom i pododdziałom Policji mogą być użyte oddziały i pododdziały Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie postanowienia prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej wydanego na wniosek prezesa Rady Ministrów. Pomoc może być udzielona również w formie prowadzonego samodzielnie przez oddziały i pododdziały Sił Zbrojnych przeciwdziałania zagrożeniu bądź dokonaniu przestępstwa o charakterze terrorystycznym w przypadku gdy oddziały i pododdziały Policji nie dysponują możliwościami skutecznego przeciwdziałania tym zagrożeniom (art. 18 ust. 3 i 4 ustawy o Policji)¹⁷.

Żołnierzom oddziałów i pododdziałów Sił Zbrojnych kierowanych do pomocy uzbrojonym oddziałom i pododdziałom Policji przysługują w zakresie niezbędnym do wykonywania ich zadań, wobec wszystkich osób, uprawnienia policjantów określone w art. 15-17 ustawy o Policji. Korzystanie z tych uprawnień następuje na zasadach i w trybie określonych dla policjantów.

Podobnie można użyć pododdziałów Żandarmerii Wojskowej w razie zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego, jeżeli siły Policji są niewystarczające do wykonania ich zadań w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. Wówczas to prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych uzgodniony z ministrem obrony narodowej, może zarządzić użycie żołnierzy Żandarmerii Wojskowej do udzielenia pomocy Policji (art. 18a ust. 1 Ustawy o Policji).

Na podstawie przepisów art. 18 ustawy o stanie klęski żywiołowej, w czasie stanu klęski żywiołowej, jeżeli użycie innych sił i środków jest niemożliwe lub niewystarczające, minister obrony narodowej może przekazać do dyspozycji wojewody, na którego obszarze działania występuje klęska żywiołowa, pododdziały lub oddziały Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, wraz ze skierowaniem ich do wykonywania zadań związanych z zapobieżeniem skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięciem¹⁸. W takim przypadku pododdziały i oddziały Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej

---

¹⁷ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (DzU z 2007 r. Nr 43, poz. 277, ze zm.).

¹⁸ Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (DzU Nr 62 poz. 558, ze zm.).

pozostają pod dowództwem przełożonych służbowych i wykonują zadania określone przez wojewodę.

Podobnie jest w innych sytuacjach kryzysowych. Jeżeli w jakiegokolwiek innej sytuacji kryzysowej użycie innych sił i środków jest niemożliwe lub może okazać się niewystarczające, minister obrony narodowej, na wniosek wojewody, może przekazać do jego dyspozycji pododdziały lub oddziały Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej wraz ze skierowaniem ich do wykonywania zadań z zakresu zarządzania kryzysowego¹⁹. Są to najczęściej oddziały Sił Zbrojnych, stosownie do ich przygotowania specjalistycznego, zgodnie z wojewódzkim planem zarządzania kryzysowego. Do ich zasadniczych zadań należy:

- 1) współdziałanie w monitorowaniu zagrożeń;
- 2) wykonywanie zadań związanych z oceną skutków zjawisk zaistniałych na obszarze występowania zagrożeń;
- 3) wykonywanie zadań poszukiwawczo-ratowniczych;
- 4) ewakuowanie poszkodowanej ludności i mienia;
- 5) wykonywanie zadań mających na celu przygotowanie warunków do czasowego przebywania ewakuowanej ludności w wyznaczonych miejscach;
- 6) współdziałanie w ochronie mienia pozostawionego na obszarze występowania zagrożeń;
- 7) izolowanie obszaru występowania zagrożeń lub miejsca prowadzenia akcji ratowniczej;
- 8) wykonywanie prac zabezpieczających, ratowniczych i ewakuacyjnych przy zagrożonych obiektach budowlanych i zabytkach;
- 9) prowadzenie prac wymagających użycia specjalistycznego sprzętu technicznego lub materiałów wybuchowych będących w zasobach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 10) usuwanie materiałów niebezpiecznych i ich unieszkodliwianie, z wykorzystaniem sił i środków będących na wyposażeniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 11) likwidowanie skażeń chemicznych oraz skażeń i zakażeń biologicznych;
- 12) usuwanie skażeń promieniotwórczych;
- 13) wykonywanie zadań związanych z naprawą i odbudową infrastruktury technicznej;
- 14) współdziałanie w zapewnieniu przejezdności szlaków komunikacyjnych;
- 15) udzielanie pomocy medycznej i wykonywanie zadań sanitarno-higienicznych i przeciwepidemicznych (art. 25 ust. 3 ustawy o zarządzaniu kryzysowym).

---

¹⁹ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (DzU Nr 89 poz. 590, ze zm.).

Oddziały Sił Zbrojnych mogą być przekazane do dyspozycji wojewody w składzie etatowym albo jako tworzone doraźnie zgrupowania zadaniowe. Koordynowanie ich udziału w realizacji zadań, w zależności od obszaru występowania zagrożeń, zapewniają odpowiednio organy administracji, do dyspozycji których oddziały te zostały skierowane. Organy te wszelkie zadania przekazują wyłącznie dowódcom tych oddziałów. Dowodzenie oddziałami Sił Zbrojnych odbywa się na zasadach określonych w regulaminach wojskowych i według procedur obowiązujących w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Użycie oddziałów Sił Zbrojnych w sytuacji kryzysowej nie może zagrozić ich zdolności do realizacji zadań wynikających z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i ratyfikowanych umów międzynarodowych (art. 25 ust. 9 ustawy o zarządzaniu kryzysowym).

6. Realizacja zadań przez Siły Zbrojne wynikających z umów międzynarodowych zawartych przez Rzeczpospolitą Polską

Najważniejsze zadania dla Sił Zbrojnych wynikające z umów międzynarodowych zawarte są w Kartce Narodów Zjednoczonych z dnia 26 czerwca 1945 r.²⁰, Traktacie Północnoatlantyckim z dnia 4 kwietnia 1949 r.²¹ oraz Traktacie z Maastricht o Unii Europejskiej z dnia 7 lutego 1992 r.²²

Zgodnie z art. 1 Karty Narodów Zjednoczonych, jednym z głównych zadań Organizacji Narodów Zjednoczonych jest utrzymywanie pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego z prawem do podejmowania zbiorowych działań dla zapobiegania i usuwania gróźb przeciwko pokojowi i dla uchylania aktów agresji lub innych zamachów przeciwko pokojowi. Wszyscy członkowie tej organizacji powinni pomagać w każdej akcji zapobiegawczej lub represyjnej, podjętej przez nią zgodnie z Kartą, oraz powstrzymać się od udzielania pomocy państwu, przeciwko któremu ONZ podjęło akcję (art. 2 Karty ONZ). Zgromadzenie Ogólne jest władne ustalać ogólne zasady współpracy dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa oraz zasady i wytyczne dla rozbrojenia i uregulowania zbrojeń, może też udzielać zaleceń członkom albo Radzie Bezpieczeństwa. Rada Bezpieczeństwa ponosi główną odpowiedzialność za utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa. Zasady prowadzenia akcji w związku z zagrożeniem pokoju, zakłóceniem pokoju i aktami agresji uregulowane zostały w art. 39-54 Karty ONZ. Zgodnie z tymi regulacjami Rada Bezpieczeństwa ONZ powinna stwierdzić istnienie okoliczności zagrażających pokojowi, powodujących zakłócenie pokoju albo akt agresji, i udzielić zaleceń lub postanowić, jakie środki należy przedsięwziąć, żeby utrzymać albo przywrócić

---

²⁰ Karta Narodów Zjednoczonych z dnia 26 czerwca 1945 r. (DzU z 1947 r. Nr 23, poz. 90).

²¹ Traktat Północnoatlantycki z dnia 4 kwietnia 1949 r. (DzU z 2000 r. Nr 87, poz. 970).

²² Traktat z Maastricht o Unii Europejskiej z dnia 7 lutego 1992 r. (DzU z 2004 r. Nr 90 poz. 864).

międzynarodowy pokój i bezpieczeństwo. Może też wezwać strony, żeby zastosowały się do takich środków tymczasowych, jakie ona uzna za konieczne lub pożądane. Mogą to być zasady niepociągające za sobą użycia siły zbrojnej, które mogą być zastosowane, żeby zapewnić skuteczność jej decyzjom. Może też zwrócić się do członków Narodów Zjednoczonych z żądaniem zastosowania takich zarządzeń. Zasady te mogą polegać na zupełnym lub częściowym przerwaniu stosunków gospodarczych i środków komunikacyjnych, kolejowych, morskich, powietrznych, pocztowych, telegraficznych, radiowych i innych oraz na zerwaniu stosunków dyplomatycznych. Jeżeli Rada Bezpieczeństwa uzna, że powyższe środki są niewystarczające, jest władna podjąć taką akcję przy pomocy sił powietrznych, morskich lub lądowych, aby utrzymać albo przywrócić międzynarodowy pokój i bezpieczeństwo. Akcja taka może polegać na demonstracjach, blokadzie i innych operacjach sił zbrojnych powietrznych, morskich lub lądowych członków Narodów Zjednoczonych.

W celu przyczynienia się do utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, członkowie Narodów Zjednoczonych są zobowiązani na podstawie porozumień przekazać Radzie Bezpieczeństwa niezbędne do utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa siły zbrojne, pomoc i ułatwienia, włączając w to prawo przemarszu. Takie porozumienie lub porozumienia określą liczbę i rodzaj sił zbrojnych, stopień ich pogotowia i ich ogólną dyslokację oraz rodzaj ułatwień i pomocy, których należy dostarczyć. Gdy Rada Bezpieczeństwa zadecyduje o użyciu siły, to zanim zażąda od członka, który nie jest w niej reprezentowany, dostarczenia sił zbrojnych, powinna zaprosić tego członka, o ile on tego zażąda, do wzięcia udziału w podejmowaniu decyzji przez Radę Bezpieczeństwa w sprawie użycia kontyngentu sił zbrojnych dostarczonego przez tego członka. Dla umożliwienia Narodom Zjednoczonym stosowania niecierpiących zwłoki zarządzeń wojskowych, członkowie Organizacji obowiązani są trzymać w gotowości do natychmiastowego użycia kontyngenty narodowych sił lotniczych, przeznaczone do skombinowanej międzynarodowej akcji represyjnej. Siła i stopień pogotowia tych kontyngentów oraz plany ich akcji skombinowanej będą ustalone przez Radę Bezpieczeństwa przy pomocy Komitetu Sztabu Wojskowego w granicach określonych w specjalnym porozumieniu lub porozumieniach. Komitet Sztabu Wojskowego ponosi odpowiedzialność wobec Rady Bezpieczeństwa za kierownictwo strategiczne wszelkimi siłami zbrojnymi oddanymi do rozporządzenia Radzie Bezpieczeństwa.

Akcję, potrzebną do wykonania postanowień Rady Bezpieczeństwa zmierzających do utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, powinni podejmować wszyscy członkowie Narodów Zjednoczonych albo niektórzy z nich, zależnie od decyzji Rady Bezpieczeństwa. Takie postanowienia będą wykonywane przez członków Narodów Zjednoczonych bezpośrednio, jak również w formie ich akcji w odpowiednich organizacjach międzynarodowych, których są oni członkami.

Siły Zbrojne RP uczestniczyły w różnych misjach Organizacji Narodów Zjednoczonych w zależności od decyzji politycznych naszych organów władzy. Do najbardziej znanych i długotrwałych misji zaliczyć należy UNDOF na wzgórzach Golan oraz UNIFIL w Libanie²³.

Zgodnie z postanowieniami art. 1 Traktatu Północnoatlantyckiego z dnia 4 kwietnia 1949 r. strony zobowiązują się, zgodnie z postanowieniami Karty Narodów Zjednoczonych, załatwiać wszelkie spory międzynarodowe, w które mogłyby zostać zaangażowane, za pomocą środków pokojowych w taki sposób, aby pokój i bezpieczeństwo międzynarodowe oraz sprawiedliwość nie zostały narażone na niebezpieczeństwo, jak również powstrzymać się w swych stosunkach międzynarodowych od użycia lub groźby użycia siły w jakikolwiek sposób niezgodny z celami Narodów Zjednoczonych.

Dla skuteczniejszego osiągnięcia celów Traktatu jego strony, poprzez stałą i skuteczną pomoc wzajemną, zobowiązały się utrzymywać i rozwijać swoją indywidualną i zbiorową zdolność do odparcia zbrojnej napaści (art. 3 Traktatu).

Strony ustaliły w Traktacie, że zbrojna napaść na jedną lub więcej z nich w Europie lub Ameryce Północnej będzie uznana za napaść przeciwko nim wszystkim i uzgodniły, że jeżeli taka zbrojna napaść nastąpi, to każda z nich, w ramach wykonywania prawa do indywidualnej lub zbiorowej samoobrony, uznanego na mocy artykułu 51 Karty Narodów Zjednoczonych, udzieli pomocy stronie lub stronom napadniętym, podejmując niezwłocznie, samodzielnie jak i w porozumieniu z innymi stronami, działania, jakie uzna za konieczne, łącznie z użyciem siły zbrojnej, w celu przywrócenia i utrzymania bezpieczeństwa obszaru północnoatlantyckiego (art. 5 Traktatu). O każdej takiej zbrojnej napaści i o wszystkich podjętych w jej wyniku środkach przez państwa członków NATO zawiadamiana jest bezzwłocznie Rada Bezpieczeństwa. Środki takie zostaną zaniechane, gdy tylko Rada Bezpieczeństwa podejmie działania konieczne do przywrócenia i utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa.

Zgodnie z postanowieniami Traktatu z Maastricht o Unii Europejskiej z dnia 7 lutego 1992 r. Unia określa i realizuje wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa, obejmującą wszystkie dziedziny polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, której celami są:

- 1) ochrona wspólnych wartości, podstawowych interesów, niezawisłości i integralności Unii, zgodnie z zasadami Karty Narodów Zjednoczonych;

---

²³ UNDOF – Rada Bezpieczeństwa ONZ, dążąc do zapewnienia pokoju pomiędzy Izraelem i Syrią 31.05.1974 r., przyjęła rezolucję nr 350/74 o utworzeniu Sił Rozdzielająco-Obszerwacyjnych Narodów Zjednoczonych, UNDOF (ang. *United Nations Disengagement Observer Forces*).

UNIFIL – 19 marca 1978 r. Rada Bezpieczeństwa ONZ przyjęła rezolucję Nr 425 wzywającą Izrael do przestrzegania integralności terytorialnej i bezwarunkowego wycofania się z okupowanego terytorium Libanu. Tego samego dnia powołano Tymczasowe Siły Narodów Zjednoczonych w Libanie (ang. *United Nations Interim Forces in Lebanon*).

- 2) umacnianie bezpieczeństwa Unii we wszelkich formach;
- 3) utrzymanie pokoju i umacnianie bezpieczeństwa międzynarodowego zgodnie z zasadami Karty Narodów Zjednoczonych oraz Aktu Końcowego z Helsinek i celami Karty Paryskiej, w tym dotyczącymi granic zewnętrznych;
- 4) popieranie współpracy międzynarodowej;
- 5) rozwijanie oraz umacnianie demokracji i państwa prawnego, a także poszanowanie praw człowieka i podstawowych wolności.

Organ decyzyjny Unii – Rada Europejska – określa zasady i ogólne wytyczne wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, łącznie ze sprawami mającymi wpływ na kwestie polityczno-obronne. Rada przyjmuje wspólne działania. Dotyczą one pewnych sytuacji, w których niezbędne jest podjęcie działań operacyjnych. Wspólne działania określają ich zasięg, cele, zakres i środki, jakie mają być oddane do dyspozycji Unii, warunki wprowadzania ich w życie oraz – w razie potrzeby – czas ich trwania. Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa obejmuje wszelkie sprawy dotyczące bezpieczeństwa Unii, w tym stopniowe określanie wspólnej polityki obronnej, która mogłaby doprowadzić do wspólnej obrony, jeśli Rada Europejska tak zadecyduje. W takim przypadku Rada Europejska zaleca państwom członkowskim podjęcie decyzji zgodnie z ich odpowiednimi wymogami konstytucyjnymi. Unia Europejska szanuje specyficzny charakter polityki bezpieczeństwa i obronnej niektórych państw członkowskich, w tym wynikające z Traktatu Północnoatlantyckiego zobowiązania państw członkowskich, które uważają, że ich wspólna obrona jest wykonywana w ramach Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (misje humanitarne i ratunkowe, misje utrzymania pokoju oraz misje zbrojne służące zarządzaniu kryzysami, w tym przywracania pokoju).

7. Wnioski

Siły Zbrojne RP dobrze wpisują się w System Obrony Państwa. Realizują z powodzeniem swoje zadania wynikające z art. 26 Konstytucji RP.

W ostatnich latach po okresie transformacji ustrojowej, również w strukturze i zadaniach Sił Zbrojnych dokonane zostały zmiany. Polegały one głównie na ich zmniejszeniu i unowocześnieniu oraz dostosowaniu zadań do wymagań wynikających z umów obronnych w Ramach Traktatu Północnoatlantyckiego oraz Unii Europejskiej. Proces transformacji organizacyjnej i kompetencyjnej trwa nadal. Pracujące obecnie zespoły, powołane przez ministra obrony narodowej, są zobowiązane do opracowania koncepcji dotyczących wprowadzenia zmian w strukturach dowództw i sztabów wojskowych, tak by były one zdolne realizować zadania z zakresu bezpieczeństwa państwa w czasie kryzysu militarnego i wojny.

Koncepcje te powinny uwzględnić również realizację przez Siły Zbrojne zadań związanych z kryzysami wewnętrznymi w kraju. W związku z tym razem ze zmianami strukturalnymi należy dostosować przepisy ustaw związanych z udziałem Sił Zbrojnych w sytuacjach kryzysowych militarnych i niemilitarnych na terytorium kraju do specyfiki działania ich oddziałów i pododdziałów. W szczególności zmian dostosowawczych należy dokonać w ustawach: o Policji, o stanie wyjątkowym, o stanie klęski żywiołowej oraz o zarządzaniu kryzysowym. Głównie należy dostosować zasady użycia broni i innego uzbrojenia oraz system kierowania w tych sytuacjach do specyfiki Sił Zbrojnych.

Proces ten jest długotrwały, jednak konieczny do przeprowadzenia, gdyż prawdopodobieństwo udziału Sił Zbrojnych w stanach kryzysowych jest coraz większe w związku z rozwojem cywilizacyjnym Rzeczypospolitej Polskiej po wejściu do Unii Europejskiej i otwarciem Unii Europejskiej na kraje byłego ZSRR ze wschodniej Europy. Także zwiększenie się ilości różnych spotkań politycznych, kulturalnych i sportowych organizowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej powoduje większą podatność naszego kraju na różne zdarzenia o charakterze kryzysowym. Jednym z nich była organizacja mistrzostw Europy w piłce nożnej.

LITERATURA:

1. W. GÓRALCZYK, S. SAWICKI, *Prawo międzynarodowe publiczne w zarysie*, Lexis Nexis, Warszawa 2009.
2. A. KAMIENSKI, *Prawne aspekty użycia zwartych oddziałów sił zbrojnych do ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego państwa lub porządku publicznego*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1999 r, Nr 1-2, s. 60.
3. W. SKRZYDŁO, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Zakamycze 2002 r., wyd. IV.
4. R. SOCHA, *Stany szczególnego zagrożenia państwa w polskim prawodawstwie*, Wyd. Socha, Bielsko Biała 2004.
5. *Rules of Engagement Handbook*, International Institute of Humanitarian Law, ed. D. Mandsager, San Remo 2009.
6. Strategia Obronności Rzeczypospolitej Polskiej – Strategia sektorowa do Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 września 2009 r.
7. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP z dnia 13 listopada 2007 r.
8. Strategia Obronności z dnia 23 grudnia 2009 r.
9. Polityczno-Strategiczna Dyrektywa Obronna RP wprowadzona postanowieniem prezydenta RP z dnia 23 lipca 2003 r.

Akty prawne:

1. Ustawa z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz kompetencjach Naczelnego Dowódcy i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej (DzU Nr 156, poz. 1301, ze zm.).
2. Ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym (DzU Nr 113, poz. 985, ze zm.).
3. Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (DzU Nr 62 poz. 558, ze zm.).
4. Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (DzU z 2004r . Nr 241, poz. 2416, z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (DzU z 2007 r. Nr 43, poz. 277, ze zm.).
6. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (DzU Nr 89, poz. 590, ze zm.).
7. Traktat Północnoatlantycki podpisany w Waszyngtonie w dniu 4 kwietnia 1949 r. (DzU z 2000 r. Nr 87, poz. 970).
8. Ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o Urzędzie Ministra Obrony Narodowej (DzU z 1996 r. Nr 10 poz. 56).
9. Karta Narodów Zjednoczonych z dnia 26 czerwca 1945 r. (DzU z 1947 r. Nr 23, poz. 90).
10. Traktat z Maastricht o Unii Europejskiej z dnia 7 Lutego 1992 r. (DzU z 2004 r. Nr 90 poz. 864).

The task of the armed forces in the Polish Republic defense system

Abstract: In accordance to the art. 26 of the Constitution of the Republic of Poland, the Armed Forces shall safeguard the independence and territorial integrity of the State, and shall ensure the security and inviolability of its borders. Beside those tasks defined in Constitution the Armed Forces provide for many other internal domestic tasks. They assist the Minister of Internal Affairs in executing the tasks of assurance of order and the security of internal processes. In the article author presents legal basis for the use of Armed Forces in defense of the State, in crisis management operations, in humanitarian operations, as well as in support of different constitutional organs responsible for internal security areas.